

دیدگاه

موضوع: افزایش نرخ ارز از چه کانال هایی و به چه میزان شاخص قیمت بخش های مختلف را متاثر می کند؟

شماره: ۱۰۰۰

تاریخ: ۱۴۰۱/۱۰/۰۵

تهیه و تنظیم: احمد تشکینی و سمیه نعمت الهی

توضیح اجمالی:

سه پرسش اساسی در خصوص افزایش نرخ ارز بر قیمت ها قابل طرح است: اول آنکه کانال های اثرگذاری نرخ ارز بر شاخص قیمت ها از چه مسیرهایی است؟ دوم آنکه میزان تاثیرگذاری نرخ ارز (از این کانال ها) بر این شاخص ها چه میزان است؟ سوم آنکه بیشترین تاثیرات قیمتی در کدام بخش ها تخلیه می شود؟

در پاسخ به سوال اول؛ بررسی کانال های اثرگذاری نرخ ارز بر قیمت ها نشان می دهد نرخ ارز از سه کانال اصلی بر قیمت ها اثرگذار است:

- ۱- کانال افزایش قیمت مواد اولیه وارداتی (مواد اولیه محصولات صنعتی مانند لاستیک، خودرو، پودر شوینده و نهادهای بخش کشاورزی مانند کنجاله، سویا و ...)، افزایش هزینه های تولید (شاخص PPI) و افزایش قیمت محصول نهایی در بازار برای مصرف کننده (شاخص CPI).
- ۲- کانال افزایش قیمت کالاهای مصرفی وارداتی (مانند برنج خارجی و خودروی خارجی).
- ۳- کانال تحریک انتظارات تورمی.

براساس جدول (۱) در سال هایی که جهش های شدید نرخ ارز وجود داشته است رشد شاخص قیمت کالاهای وارداتی، رشد شاخص قیمت تولیدکننده و به تبع آن تورم افزایش بالایی را تجربه کرده اند.

جدول (۱): رشد نرخ ارز و شاخص های قیمت طی دوره های تکانه ارزی (درصد)

تورم	رشد شاخص قیمت تولیدکننده	رشد شاخص قیمت کالاهای وارداتی	رشد نرخ ارز	سال های توأم با جهش ارزی
۳۵	۳۲.۵	۴۷	۴۷.۷	۱۳۷۳
۴۹.۵	۴۷.۴	۷۱.۹	۵۱.۳	۱۳۷۴
۳۰.۵	۳۲.۴	۳۱.۴	۹۱	۱۳۹۱
۳۴.۷	۳۴.۵	۳۱.۵	۲۲	۱۳۹۲
۳۱.۲	۴۱.۲	۱۲۱	۱۵۲	۱۳۹۷

مآخذ: بانک مرکزی ج.ا.و.م.ک و مرکز آمار ایران.

در پاسخ به سوال دوم؛

- ۱- ابتدا باید توجه داشت که شدت همراهی نرخ ارز و شاخص قیمت کالاهای وارداتی حدود ۹۵ درصد، شدت همراهی نرخ ارز و شاخص بهای تولیدکننده حدود ۹۰ درصد، شدت همراهی شاخص قیمت واردات و شاخص بهای تولیدکننده ۹۱ درصد می باشد.
- ۲- افزایش ۱۰۰ درصدی نرخ ارز منجر به افزایش ۸۲ درصدی شاخص قیمت کالاهای وارداتی، ۵۰ درصدی شاخص قیمت تولیدکننده و ۴۰ درصدی شاخص قیمت مصرف کننده می شود. در بین زیرگروه های شاخص قیمت تولیدکننده افزایش ۱۰۰ درصدی نرخ ارز، شاخص قیمت تولیدکننده بخش صنعت را حدود ۷۵ درصد افزایش می دهد.

در پاسخ به سوال سوم؛

شاخص قیمت تولیدکننده بخش صنعت (در بین زیرگروه های شاخص قیمت تولیدکننده) بالاترین تاثیرپذیری از افزایش نرخ ارز را داراست. این امر بدان دلیل است بالاترین سهم از واردات مواد اولیه و کالاهای واسطه ای به بخش صنعت و معدن تعلق دارد (از کل واردات مواد اولیه و کالاهای واسطه ای؛ سهم بخش کشاورزی ۴.۳ درصد، نفت و گاز ۰.۲ درصد، صنعت و معدن ۸۱.۷ درصد و خدمات ۱۳.۸ درصد می باشد).

نکات کلیدی:

۱. افزایش نرخ ارز از چندین کانال بر افزایش قیمت های نهایی مصرف کننده تاثیرگذار است. تجربه دهه های گذشته نشان می دهد در سنواتی که جهش های نرخ ارز تجربه شده است انواع شاخص های قیمت رشدهای بالاتری تجربه کرده اند.
۲. افزایش ۱۰۰ درصدی نرخ ارز به افزایش ۵۰ درصدی شاخص قیمت تولیدکننده و حدود ۴۰ درصدی شاخص قیمت مصرف کننده منجر می شود.
۳. شاخص قیمت تولیدکننده بخش صنعت بالاترین تاثیرپذیری را از افزایش نرخ ارز دارد که دلیل آن وابستگی به شدت بالاتر این بخش به مواد اولیه و کالاهای واسطه ای وارداتی است. این امر به افزایش شکاف قیمت کارخانه ای برخی محصولات صنعتی و قیمت آنها در حاشیه بازار دامن خواهد زد.